

منزله اویازی بالتاج قریه سی نك امامی طرفندن سواللر.

۱ نچی سوال بر خطیب جمعه خطبه سنده منبر اوزرنده الله تعالی گه حمد و ثنا و ذکر لر بعدنده وعظ و وعید ایتارن اوقوب شول آیتلر گه تر کچه معنالر بیروب آیتدن مستفاد بولمغان تلعر اف تیلیفون و اغون و پار اخود و سائر شونلر کب دنیا کلاملرن قاتشدروی جیرلر اوله شو پر یغوارلر جیو اشلرنی عبادة آرا- سینه قسطروی ایچک اوقو حرام دیو سویلنگان خطبه درستمی؟ یوقسه مکروهمی یا که بدعتمی؟

۲ نچی سوال جمعه نمازنده طریق مستون اوزره خطبه دن صوڭ بنیت الفرض ایکی رکعت، بنیه السنه دورت رکعت، بنیه احتیاط الظهر دورت رکعت، بنیه سنه هذا الوقت ایکی رکعت نماز اوقیمز- بو احتیاط الظهر دیگان نماز من بدعت بولامی؟ بو نمازنی اوقو تیوشلیمی؟ یوقسه بالکنیه اوقماسقه تیوشلیمی؟

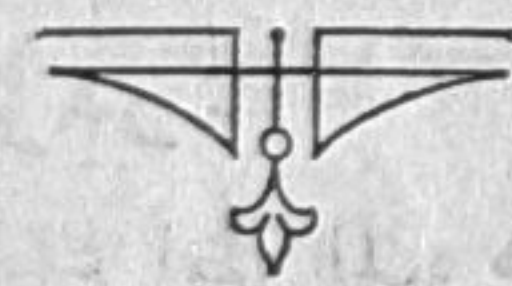
۳ نچی سوال بر معذور کسه طهارة ألوب آیا- فلرن یووب چیتک کیسه ده ایکندی نمازن اوقیسه، اخشام نمازی ایچون ینده دن طهارة ألوب چیتگیته مسح قیلسه درست بولورمی؟ دلل ایکنچی طهارتنی آفانند صوڭ آیا فلرن یومق لازمی؟

اداره ۱ نچی سوال نك جوابی: خطیب نك حال خطبه ده دنیا کلامی سویلهوی مکروهدر. (ویکره للخطیب ان ینکلم فی حال الخطبة) الفتاوی الهندیه ج ۱ صحیفه ۱۴۸ یعنی خطیب نك حال خطبه ده سوز سویلاوی مکروه دیمکدر،

۲ نچی سوال نك جوابی: احتیاط الظهر دیگان نماز بدعتدر. یعنی رسول الله زماننده بولمغان بر نمازدر. لیکن بدعة حسنه در. فقط اول نماز نك ندب لکنده یاخود وجوبنده علمانک اختلافلری واردر. بعض علما مندوب دیه شلر و بعضیلری واجب دیه شلر. (و ذکر فی النهار انه لا ینبغی التردد فی ندبها علی القول بجواز التعدد خروجاً عن الخلاف اه و فی شرح الباقانی هو التصحیح وبالجملة فقد ثبت انه ینبغی الاتیان به بعد الاربع بعد الجمعة لیکن بقی الکلام فی تحقیق انه واجب او مندوب قال المقدسی ذکر ابن الشحنة عن جده التصریح بالندب و یبحث فیه بانه ینبغی ان یكون عند مجرد التوهم اما عند قیام الشک و الاشتباه فی صحة الجمعة فالظاهر الوجوب) رد المختار ج ۱ صحیفه ۵۶۶.

یعنی نهر اسملی کتابده مذکوردر: بر شهرده نورلی اورنده جمعه اوقودرست دیگان علمانک سوز لرینه فارغانده خلافتن چغو اوچون احتیاط ظهر نمازینک مندوب بولونده اولیلانوب تور و تیوشلی توگل. باقانی شرحنده اوشبو سوزنی صحیح دیهش. نیچک گنه بولسه ده جمعه نمازندن صوڭ دورت رکعت احتیاط ظهر نمازی اوقونک تاوشلیگی ثابتدر. لیکن سوز شونده غنه! بو نماز واجب منسوب ایدیکن تحقیقده در. مقدسی اسملی عالم ابن الشحنة اسملی عالمنک باباسندن نقل ایدوب اول نماز نك مندوب لیکنی تصریح ایتکاننی سویلهمشدر. مقدسی شول سوز گه بحث ایدوب مذروب دیهک جمعه نك عدم صحتی متوهم بولغان وقتده غنه در. اما شکلی شبهه لی بولغانده اول نماز نك واجب بولوی ظاهر دیهش دیمکدر،

۳ نچي سؤالذک جوابي: سوز معذور بولغان كشي حقيده در. حقيقه معذور بولغان كشي نك بر بوندن دائم جر احم آغوب تورغان بوله در. شو حالده آنك چيتك كيگانچي جر احمسي آغوب طهارتي بوزولغان بوله در. شولاي بولماچ آنك آخشم نمازي ايچون آياقارن بووب طهارة آلوي لازم بوله در. (ومعذور فانه بمسح في الوقت فقط الا اذا توضع ولبس على الانقطاع الصحيح) در المختار بهامش ردالمختار ج ۱ صحيفه ۱۸۹ يعنى معذور كشي فقط وقت ايچنده گنه مسح قبله وقت چةغاج مسح قبله آلمى. (مثلا او بيله نماز يينه طهارة آلوب آياقارن بووب چيتك كيگان ايگان اول كشي بارى، ايكندى وقتي كرگانچي گنه چيتگنه مسح قبله آلا. ايكندى وقتي كرگانچ مسح قبله آلمى ايكندى ايچون يينه دن طهارة آلوب آياقارن بيووارغه تيوشليميدر.) مگر عندي كيسلماكان وقتده چيتك كيگان بولسه اول بر توك مسح قبله آلا ديمكدر.

شرع نظر نده: دنيا، فقر، غنا، توكل هم كسب.

سوز باشي

احوال اقتصاديه نك بو كونك گي اهميتي بيك معلوم اشددر. عام ومعرفت ملتار نك روحى ايسه، سعادت اقتصاديه شول روحنك قوتيدر. بر ملتلك احوال اقتصاديه سبتك ناچار لائووي قلعچ ايله قر لووندن يامانر اقدر. چونكه قلعچ ايله قر ايسه مولگانى ده، قالغانى ده ناموس وعزت ايله موله وقاله در. اما الله كورسه تهمه سون اقتصادى جهندن مغلوب بولمسه آچ ومحتاج ياشاودن، ايشكدن ايشك گه سور نمكدن باشقه هيچ نرسه قالميدر. اوشبونك ايچوندر، كه هر ملتلك علمه اسى اوز ملتار يذك احوال اقتصاديه سبني ياخشر تقي، فقر وذلندن

قوتقارمق حقيده تش وطرناقلى ايله اجتهاد و بو خصوصده حتى اوز راحتارينى فدا اينه لر. صزغروب بوروب ياتقان كاروان سه كاروان واغونار. طاوداي پاراخودلر، دنيايى ايله نوب آلمان تيليفراف وتيليفونلر، هر تورلى شركتار، بير ژالر بائقه وقونصوللر، تجارت معاهده لرى، طاغن ئلل نرسه لر هر برى اوشبو اجتهاد ثمره لريدر. شكرار بولسون بزم ملتزم آراسنكده ملتزم نك احوال اقتصاديه سبني قايفرتوچيلر كورله باشلادى. شول حقه مجله لر و رساله لر چقارو، شركت وفلانلر تائسيس اينشدر، صناعت هم زراعت ايچون تورلى ياكى اصول قورال وماشينه لر تقديم وتوصيه ايتو وباشقه ار هر برى شول جهله دندر. فقط شول قدرسى بار، كه هر عمل، اعتقادقه تابع بولوب بو خصوصده يعنى احوال اقتصاديه سبني اصلاح قيلو خصوصنده ملتزم نك اعتقادى بيك فنا بولديغندن بو قايفرتولر نك ثمره سى بيك آز كورله در. عطالتنى توكلدن، كسبني دنيا قوودن صانابه ده. «الدنيا جيفة وطالبها كلب» ديه اعتقاد قيلوچيلر غه سبني ئلل نى قدر بيگل اصول معيشتلر اوگرتت، ئلل نى قدر قولاي قوراللر توصيه ايتت، اول آنك هيچ برينى قبول ايتنه چك توكلدر. چونكه آنك اعتقادى آنى كيريسگه سوردر اما نه زمان اول آنى كيرهك ديه اعتقاد قيلسه اصولينى ده قورالينى ده اوزى ازله ب آلاچقدر. شاگرد وقتمه اوق الشبخ عبدالله چاقماقى حضرت تينك وقفى كتبخانه سنده گي هم استاذمز محمد شاكر افندى فيضى جنابلرينك خصوصى كتبخانه سنك گي آثار معتبره. دن: دنيا، فقر، غنا، توكل وكسب حقلارنده خيلى نرسه لر استفاده ايتكان وبو خصوصلرده كوب اعتقادلار نك شارع كورساتووينه خلاف ايتكانينى توشنگان ايدم. ايهدى بو كون شونلر نى - اكر «شورا» قبول ايتسه - ملتهمه ده عرض ايله حاجزانه بر يادكلر قالدر اچق بولدم. ومن الله التوفيق. مقصودقه كرشكانچي اولاشونى ديه يم، كه :

(۱) اوشبونك يازاچەلارم، باشقەلرغە يول كورسەتو ايچون بولودن بىگرەك، محترم علماغە افكارمى عرض ايچوندر. اوشبو سبب هم اوزونلاقدن صاقلانوايچون كوبسنىچە آيت وحدىثلرنىك بىگرەك دە «نص» ى مطلوب بولغانلرنىك اوزلرن يازوب ترجمەلر ينى قالدردم. يازغاندە دە مطلوبقە تعلقى بار قدر نىگنە يازدم.

(۲) قولمدن كىلگان قدر تور كىچە يازارغە طر - شسامدە، تىركى سوزلرم يىتمشمەگان بىرلر دە مقصود آكلانى قالماسون ايچون چىت تللرنى استعمال ايتدم. (۳) اوزون يازودن نق صاقلانو ايله صاقلاندم. شويلا ايسە دە بعض اورنلر دە مقصدنك يولنك مانعلر بولوب شونلرنى تەرچو يا كە سوز غرىبىرك بولوب شونى دليل يا كە ماخذى ايله كورسەتو ايچون - مجبورى - اوزون يازدم.

شرع نظرندە دنيا

پيغمبرمزدن دنيا حقكە كوب حدىثلر روایت ايتلوب بر قدرى اوشبولر در: (۱) دنيا و آنك بولغان نرسەلر (آخرت ايچون بولماغانلرنى) مالعوندر. (۲) دنيا، مؤمننك زندانى كافرنك اوجماخيدر. (۳) بر كەسە دنيا سىنى سويسە آخرت ينى؛ آخرت ينى سويسە دنيا سىنى ضرر ايتەر. ايمدى باقىنى فانىگە ترجيح ايتوگوز (۴) دنيانى سويك هر خطانك باشلغىدر. (۵) ابوهر بىر ايتە: ميگا رسول: «اي ابوهر بىرە! سىگا دنيانى بولغان حالى ايله كورسەتيمى؟» ديدى دە مينم قولمدن طوتدى ومدينه چوقرلرندن بر چوقرغە آلوب باردى. بار - ساق: آدم باشلرى، سويەكلر، چوپرەكلر وتيزەكلر ايله طولى چوبلك باشى. شونده پيغمبرمزد: «اي ابوهر بىرە! بو باشلر سزنىك شيكالموك امللى هم حريص ايدىلر. ايندى حاضر تيريسز سويەك بولغانلر، سوگرە كولگە تهورلورلر. بو تيزەكلر. آنلرنىك سويكلى وفدرلى نعمتلرى ايدى. آنلر اول نعمتلرنى

قايدن بولسە دە تابوب آشاديار. ايندى حاضر آدملر هر برى، آنلردن چيرەنلر. بو چوپرەكلر، آنلرنىك قدرلى كيوملر يدر. ايندى حاضر آنلرنى جيل اوچروب يورته. بو سويەكلر آنلرنىك آدلانوب دنيا گيزگان حيوانلر ينىك سويلاكلر يدر. ايشنه بر كەسە دنيا اوچون آغلايهچق ايسە آغلاسون» ديدى وشوندىن سوكل هر ايكومز بيك فاطى يعلاشدق.

قرآن كرىمە دە ايسە دنيانى خوارلاب، آدملرنى آندىن اعراضه، آخرتنى استەرگە تحريض فيلوب كىلگان آيتلر بيك كوبدر. حتى قرآن كرىمەك كوب آيتلرى: انسانلرنى، آلدو يورتى بولغان دنياغە آلدانماو، التفات ايتماو، بلكە خير وابقى بولغان آخرتنى استه وصد دنده بولو ايله بو يوروب كىلگانلر در. شريعت علماسى هم فيلسونلرنىك اثرلر ينى، دنيا غە كىلگان بو قدر علما و حكيمانك سوزلر ينى، نيكشورر ايسەك (كبرەك مؤمن وكبرەك باشقە) هر برى دنيانى ذم وتقييح ايتكانلر هر برى آدملرنى اكا آلدتماسقە طر شقانلر در:

الحاصل: دنيا شرع نظرندە هم بالاتفاق عقل نظرندە مذموم وقبيح در. فقط بو مذموم وقبيح بولغان دنيا نەدر. «كسب و هنرمى» بوقسە شونلر ايله تابولغان بايلقى؟ ئلله، شول بايلقنى - مالنى جان كوكلدن سوپومى.

امام غزالى حضرتى احياسنده: «انساننك مؤلمان اينكىگى حالى نىگنە بولسە دە دنيا، مؤلمان سوكلقى حاللرى آخرتدر» (۱) ديدەر. بوگا قاراغاندە انساننك ئولگانگاچه اشلگان هر براشى، قوللانغان نرسەلرى، هر حاللرى، كورگان راحت، معنت وباشقەلرى دنيا بولوب، مؤلمان سوكلقىلرى - نىگنە بولسە دە، آخرت بولادر. فقط آنك: «ئولمگە قدر بولغان نرسەلر هر برى دنيادر» ديمكدن مقصودى، هر برى مذموم وقبيح ديمك توكل چونكە اولانى اوشبو روشدە اوچكە بولادر:

(۱) اعيان موجوده يعنى پيروانك اوستونك بولغان هر بر نرسه. هواي نسيه، قوياش ياقنيسي، الحاصل: نه فونومي پوليتيقي چه «ثروت» اتالغان نرسه لرنك هر برى. (۲) شول اعيانغه انسانك تن علاقهي، يعنى شوني اوزى فائده كورر هالته كيترو ايچون طر شوي - كسب، صنعت. (۳) كوئل ايله علاقهي يعنى اعياننى سويوب اكا كوئل باغلاوي اوشبو اوچدن برنجيسي بولغان اعيان موجوده: شرع نظر نك قبيح و مذموم تو گلدر. چونكه الله حضرتي قران كريمده انلارنى: خير، نعمت، رزق، فضل ديه يورته در.

الله حضرتي «الذحل» سوره سندن: انعام، خيل، بغال و جهبرنى آنلر نك فائده لرينى، كو كدن اينگان يغمورنى، انك ايله جهردن چعوب اوسكان هر بر اوسملىكلرنى؛ كيچه وكوندنك؛ اي، قوياش، ويولدنلرنك. جهردن يوزنده بولغان هر بر فائده لرنى جهردن يوزنده گى طاعلر، يلغهلر ويوللرنى هر برينى آيروم آيروم سويلا ب صوثره شونلرنى «نعمت» ديه اتالغان. «وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها» ديگان.

مفسر لر، يونس سوره سنده گى «ولئن اذقنا الناس (۱) رحمة...» ايتنده و باشقه شونك كبر ايتلرده گى: «رحمت» نى صحت، سعت رزق، مطر، غنى ايله تفسير ايتكانلار. قرانده گى بسط رزق دن ده، شول «رحمت» «نعمت» ديه اتالغان نرسه لرنى مراد ديگانلر. «مال» نك قرانده «خير» ديه اتالوي مشهور سوز. «وابتغوا من فضل الله» ايتنده «فضل الله» دن مراد هم شول بر نرسه در.

ايندى الله نك مبارك سوزنده بو كى اسملر ايله اتالغان بر نرسه نك مذموم و قبيح بولووي ممكنى بولور؟! بونك ايله بر ابر الله حضرتي اوشبو دنيا نرسه لرى بر ابرينه شكر تقدير نده «لئن شكرتم لازيدنكم» ديه ارتدرونى وعد قيله. اگر ده دنيا نرسه لرى اعيان... قبيح و مذموم بولسه لرى ايدى الله حضرتي

(۱) «الانسان» اوقولورغه تيوشلى اداره.

انك بر ابرينه شكرنى استهر و شكر تقدير نده ارتدرونى وعد ايتهر مبدى؟ ديمك استهر مكه: اعيان موجوده (ثروت) دنيا نرسه لرى اوز اوزلرنده مذموم و قبيح تو گل. بلكه الله نك فضلى، رحمتى و نعمتيدر. اوجدن اينگنجى قسم: تن علاقهي - يعنى انسان مالى اوزى فائده لانور هالته كيترو ايچون طر شو ده شرع نظر نده مطلقا مذموم و قبيح تو گلدر. چونكه بو قسم دنيا كسب، صنعت انسانغه طبيعت حكيمده، شريعت حكيمده لازم اينلگان.

طبيعت حكيمى - يعنى اشله ميه سهك تشلر گه (آشارغه). تشل ميه سهك ياشار گه بولمغانى بيك معلوم اشدن. اما شريعت حكيمى: زير ا انسانك دنياغه كيلا ووندن. بتون اينگى اشلر ندىن توب مقصودى (مقصد اصليسى) الله نك رضاليعنى تابو بولوب اشلر، اعتقادلر كيريك دنياوى و كيريك اخراوى بولسون شوگا و سويله و فور الدر.

انسانغه اوشبو توب مقصودينى تابو ايچون شارع ايكى وظيفه يوكله گان: (۱) شارع نك امر و نهيلرينى بيرينه بينكر مك، (۲) و باشقه لرغه اوشبو خصوصك ياردم ايتمك.

انسان اوشبو وظيفه لرنى بحق اوتهر ايچون طبعاً. الله نك سنت كونه سى موجبنچه - اوشبو نرسه لر گه محتاج بولادر، (۱) آزق، دارو، كيوم و طور اچق جهردن (۲) بونلرنى صاقلو: (۳) بونلرنى تابا و طوتا بلويوللرى (۴) تابار هم صاقلو ايچون قوت

ايشته انسانلر هر تولى هنر و صنعت كه. هر تولى زاوود و فابريكلر سالورغه و هر تولى فور اللر اختراع ايتهر گه الحاصل دنيا ده بولغان نرسه لردن و اشلردن نه قدر بار ايسه هر برينه اوشبو وظيفه لرنى اوتهر ايچون محتاج بولغان نرسه لرى مجبور ايله گان. ديمك شريعت انسانلرغه دنيا ايله اشتغالنى اوزى لازم ايتكان. فقط شرع نظر نده انسانلرنك دنيا ايله اشتغالى ايكى تور ليدر: (۱) اگر سرقه. غصب و ربا كى مشروع

بولماغان يوللارنىڭ بىرى ايله بولسا حرام ومنه عنه در.
«لا تأكلوا أموالكم بينكم بالباطل». حديث شريفده بيان
ايتلىگان ملعون دنيا جهله سينه بونلر هم كره لر. (۲)
بيع، شرا. نكاح وباشقه شوندى مشروع بوللارنىڭ
برى ايله بولسا - حلال و مشروع در.

شارع، انساننىڭ نيتينه قاراب حلالنى دخى ايكنى گه
آيرادر: (۱) انساننىڭ حلال دنيا ايله اشتغالى محض
دنياوى لذتلر ايله لذتلىنمك، نفس آرزولرىنى اوتته-
مك حيات ايچون كيره گى يوق، بلكه ضررلى بولغان
لهو لعبلر گه صرف ايتمك ايچون بولسا - هوى، حياة
الدنيا اتالوب مذمومدر (۱). حديث شريفده بيان
ايتلىگان ملعون هم آخرتته ضررلى دنيانىڭ بىر قسمى
لوشبولدر. ۱۲ گر يوقارىده بيان ايتلىگان توب
مقصودنى تابارغه وسيله بولسون ايچون بولسا شارع
تلتده طلب الحلال. ابتغاء، كسب ديه اتالوب، شارع
آنك ايله بويوره، فرضلر صوكتنده فرض ايتوب يوكلى
هم عمللر نك افضلندن صانيدر: افضل الاعمال طلب
الحلال. من طلب الدنيا حلالا مكاترا مفاخرال لقي الله
وهو عليه غضبان. ومن طلبها استعفافا عن المستل وصيانة
لنفسه جاء يوم القيامة ووجهه كالقمر ليلة البدر. ۳ نچى
قسم كوكل علاقهسى - يعنى انساننىڭ مالنى كوكلنى ايله
سويوى - بو دخى مطلقا مذموم و قبيح بولمى، بلكه
انساننىڭ نيتينه قاراب اوشبو ايكنى گه بولنده در: (۱)
انساننىڭ دنياى سويوى يوقارىده بيان ايتلىگان توب
مقصودنى تابارغه وسيله بولغانى ايچون بولسا مذموم
توكل بلكه مباحدر. چونكه دنياى سويماك انسانده
طبيعى بولوب حتن پيغمبرمز حضرتلريده «حبب الى
من دنيا كم ثلاث...» ديگان. (احياج ۳). ابو العلاء
«الزوميات» ده ديور.

امور دنياك سطر خطه وحبها فى السجايا اول السطر
موسى افندى جار الله: «دنياهه عدم محبتى دعوى

(۱) انما الحياة الدنيا لعب ولهو وزينة وتفاخر بينكم وتكافر
فى الاموال والاولاد حديث

ايدن ميراثلارى حكم ضرورت، حاجت طبيعت و نص
قرآن تكذيب ايدر (زين للناس حسب الشهوات من
النساء والبنين...) ديور. (۲) گر لذاته - يعنى
مالنىڭ فائده سينه توكل بلكه اوزينه محبت قويغانلارندن
بولسا. ايشته مذموم و قبيح بولغان دنيا شولدر. بو
بودنيا هر بىر خطيئه نك باشلىقى بولوب كبر، غل، حسد،
مداينه، حب ثنا حب تفاخر. حرص، طمع، عداوت،
تفرق و باشقه هر بىر اخلاق ذميه شوندى طوادر (۱).
دنياى لله يا كه لذاته سويونك علامتلرى بار: دنيا
ايله شغلله نور ايكان شرع چيكلرنىڭ چقه ماق، شرع
حقلىرىنى رعاية قىلوب امرلرىنى بيرينه يتكرومك.
مالنىڭ حقىنى اوتتمك، هيچ بىر وه گه ظلم و جبر قىلماق،
الحاصل يوقارىده بيان ايتلىگان ايكنى وظيفه نى اوتته-
مك يعنى شارع نك امر، ونه يلىرىنى بيرينه يتكرومك
باشقه لرغه اوشغو خصوصه ياردم ايتمك - دنياى لله
سويو علامتلرنىڭ بولوب؛ اما بونلر نك ضدى اوشا-
نداق مالدان نه اوزنىڭ فائده كورمه مك ونه باشقه نى
فائده لاندنر ماق دنياى لذاته سويو علامتلرنىڭ ندر.

مال عاشقى: عمومى منفعتنى، مى ناموسنى اوز
منفعتنى بولنده قربان ايتوب بولسا ده مال تابارغه
طرشور. مالنىڭ فقط كوكلنى ايله خوشلانور قارون قدر
بايلىقى بولسا بيله اسمى ده اوزى ايله بىر گه كوملوب
مالى اوله كسه قىلندن وارثلر آراسنده بولنور گنه.
اما مالنى، دنياى مقصد اصليه ايرشوده كوب ياردمى
تيه چك بىر قوت ديه طانوب. آنى لله سويوى، مالنىڭ
فائدهسى ايله خوشلانور. آنك ايله ممكن بولدىقى
قدر ادبى، عقلى و دينى فائدهلر كورر گه طرشور.
عمومى منفعت، مى ناموس ايچون مالنىنى صرف ايتو
دن چيكنماس.

خلاصه: دنيا اوشبو اوشبو اوج نرسه دن عبارتدر:
(۱) اعيان موجوده؛ (۲) انساننىڭ شول اعيانغه تهرن
ايله علاقهسى؛ (۳) كوكل ايله علاقهسى.

(۱) احيا جاه ۳ صفيه ۱۸۷ - وسوالنجاع صفيه ۲۷۰.

بونلار نك بر نچيسى: شرع تلمده نعمت، رحمت، فضل الله، خير ديه هم باشقه شو كېي اسمار ايله آنالا و هيچ مذموم تو گلدر. ايكنچيسى اوزى ايكى قسم: (۱) اگر مشروع تو گل يوللار نك برى ايله بولسه - حرام. مشروع يوللار نك برى ايله بولسه - حلالدر. نيت اعتبار يله حلال دخى ايكى گه بولندهر: (۱) تفاخر، نكاثر ايچون بولسه - مذموم و قبيح بولوب، (۲) نفسينى (افتداری بار ايسه ملتینى ده) صاقلالو، توب مقصدنى تابارغه قورال بولسون ايچون بولسه شارع تلمده: طاب الحلال ابتغاء، كسب ديه آنالوب، شارع آنك ايله بويورا. حتى فرض صوگنده فرض ايتوب يوكللى، عمللر نك افضلندن صانيدر.

۳ نچى قسم - انساننك دنيانى سويوى بو دخى انساننك نيتينه قاراب ايكى گه بولندهر: اگر لذاته بولسه - مذموم و قبيح بولوب ايك يامان خاقلر نك منبعى و اصليدر. (۲) اگر الله يعنى توب مقصودنى تابارغه وسيله بولغانى ايچون بولسه - جائزدر.

انساننك دنياغه كېلووندىن، هر بر ايزگى - ياخشى اشلر ندىن مقصد اصليسى: الله نك رضا لىغنى طابو بولوب بونك ايچون آكا شارع طرفندن ايكى وظيفه يوكل- نگان: (۱) شارعنك امر. نهيلرينى بيرينه يتكرمك: (۲) بو خصوصه باشقه ارغه ياردم اينمك.

اوشبو وظيفه لرنى بحق اوتهر ايچون انسان محتاج بولهدر: (۱) آزق، دارو، كيوم و طور اچق بيرگه؛ (۲) بونلرنى طابا و طوتا بلو يوللرينه (۳) بونلرنى صا- قلا رغه؛ (۴) طابار هم صاقلار ايچون قوت گه.

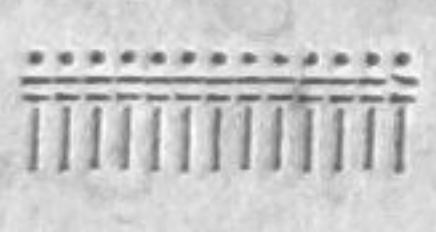
اوشبونلرغه بناء انسان، ايرته گه ئوله چك كېي عبادت قېلورغه و مهنگى طور اچق كېي كسب ايتهر گه، مال طابارغه و آنى كوبه يتوب بايورغه طر شورغه تيوشلى، بلور گه كېره كدر كه: آخر تنك عزتى عمل ايله بولدىغى كېي دنيانك عزتى مال ايله در. ئولوب دنيادىن كېتسه كك مال كېره ك، اما دنياده طور ساك بيگره كده كېره كدر. «كل الندأ اذا ناديت * يعذلنى الاندائى اذا ناديت يا مالى * عرفت صرف الدر كهلا و ناشيا * و جربت

حاليه على العسر واليسر * فلم ار بعد الدين خيرا من الغنى * ولم ار بعد الكفر شرا من الفقر.»

اوشانداق انسان قايدىن كېلگانينى ونى ايچون كېلگانينى، قايدى ونى ايله بار اچغينى اوبلاب. مقصد اصليسىنى بېلگيلر گه، مالنى شول مقصودنى طابار ايچون قورال ايتوب فائده لانورغه تيوشلى دنيانى نى قدر كوباي تور گه طر شساكده دنيانك اوزى ايچون تو گل، بلكه بنى، چرمى و بوغالمى طور غان آخرت ايچون كوباي تور گه طر شورغه تيوشلى.

بلور گه كېره كدر كه: پيغمبر مننك ابو هريره گه ديدىكى كېي بو دنيا نعمتارينك آخرى تيزه ك بولو، قيمتلى كيوملارينك آخرى چوپره ك بولو، زينت و بيزه كلارينك آخرى بزنى آلداننك صوگنده يوفغه چغودر، «كهئل غيث اعجب الكفار نباته ثم بهيج فتراه مصر اثم يكون حطاما.» حديد.

وما المال للاخفاء فى طى حفرة ولا للتباهى بالمواكب والعليا * ولكن ليغنى المرء عن مال غيره * وهذا قصى الحر فى دارنا الدنيا • محمد صلاح اژدانوف (جهنمى) و شورى

اظهار حقيقت

تقدير خداغه بناء ۱۹ نچى سنتابردده زوجهمى بر طلاق بائن ايلان طلاق قلدن سببى ايسه آرامزده الفت و محبت نك يوقاغى ايدى.

وقت نك ۱۵۹۶ نچى نوميرنده بو حقدى اورسكى دن يازلغان اشبو سوزلر كورلدى اورسكى ۴۵ ياش لرنده بيلك شر يعنى بر ملانك اوزر رضا لىغندن باشقه ۱۷ - ۱۸ ياشك بر معامه نى نكاح لانب ۴ - ۵ آى طور غاندىن صونك رحيم سز صورتده آيروب يباروى الخ. وقت و يازوچى لرى ديدكنجه زوجهم بنگا اوز رضا لىغندن باشقه نكاح لانعان بولسه آنك جزاسى بنگا عائد اولمى اورسكى نك ۴ نچى مهل اماملر نه

هم خانم نك ولى لرى اولان حاجى افنديلر هـ ائد اوله جق آنى بنگا اسناد ايتمك زور وقباحت جنابتدر معلمه ١٧ - ١٨ ده بولمى بلكه آخرغى اونده در رحيم سز صورتده ديگان سوزدن وقت او قوچى لر بلكه وقت قه يازوچى لر آراسنده عاده اولغان خاتو- ننى قيناب جبرلاب نرسه لرنى آلب قالب آير لور غه مجبور ايتونى اوبلار لر . بنم آيروم ايسه بويله دگل ايدكنى بتون شهر خلقى بلمك ده در لر بن محبت يو- قلق دن عاجز اولب اوزينه بر آى مقدم اعلام ايدوب جميع نرسه لرنى ويروب وعدتنده اوله جق نفقه سنى ده كامل لاب رضالق ايله آير دم بونى معلمه خانم اوزينه آنكلادى بناه عليه صونگى حاله كتكانه قوامنى اوبب كورشدى اولك و بن ده يغلاب قالدنم . وقت قه يازوچى لر قول لر ندين كلسه بز نك آرمز غه الفت و محبت ياصا- سون لر ايدى بزده شاد اوله رق راحت ياشار ايدك . مينم معلمه نى آغانده دوره ايدن آير ر من ديب آله ديقمى هر كم تصديق ايدر چونكه جمله نكاح لانو- چر لر نك ده مقصدى اوبله اولمدي هر كم كه معلومدر نه چاره ؟ اش خلاف فرض چقدى محبت بوق بوله توروب ترك لك وصحبت ايتمك غايت قيون كور لدى صبر ايدوب اولاد بولسه عاقبتى ينه قيونراق بوله چقنى اويلادمه اهون الشريين نى اختيار ايتدم بنگ خاتون نى طلاق ايدونك آغر اش ايدكنى بلمم كينه سيبينه بناه مشروع اولغاچ عز وجل حقنده مسئول اولمايه چقمى دوشنب مشروع بولغان بر اشنى اشلام بونك اوچون وقت كه يازارعه نيندى مجبوريت وار ايدى عجبيا يازوچى لر فرقه سى ايسه كون بكرن مشروع اولمغان طلاق نى اشلاب طر مقدمه ار در خاتونى ايله محبت لرى اولماسه ده خاتوننى خلع صور ارعه مجبور ايتمك اوچون اوروب صوغب تورلى جفالر ايدوب مظلومه خاتون امامعه وارسه آبرميم حضرت بر ساچى بر آلتون خاتونم نك ديب طره لر شول كشى لر علماءه دشمان لى لر ندين علماء دن برسى مشروع روشچه طلاق ايتسه آنى فويرت عزته كه قدر يازارعه جراه

ايده لر . اوز طائفه لر نده اولغان طاغ قدر عيبنى كورمى علماء نك ذره مقدارى عيبنى عالم مطبووعاتكه اظهار غه نى اوچون اوتانه بور لر ؟
 بنده اون ايكى سنه اولنگى جماعتم فاضل جان حميدى نام باى قزى ايله ترك لك ايتدم شول مدتده نه اول نه بن آير اشفاق سوزنى هيچ كمگه ايتكانهز بوقلغنه بتون اورسكى خلقى شاهدر . بنى ٣٥ ياشده ايدكم ايله ده عيب لامكچى بوله لر . بويله ياشك گى كشيديك ياش قز الهقى آق ياقه لر ده ده كوب كور امك ده دره بن ٤٥ ده بولسامده حسن الفتى وباشقه لرى سايه سنك معلمه نى افتاع ايتدم كه ده جمله يه معلومدر چونكه ٣٥ ده اولب اوزينك حلال منكو حه سنه قناعت ايدهر ك هر كيچه منكو حه سى صحبت نده بولان بر زوج يسكرمى ياشده اولب ده سفاهت كه مبتلى و نيچه كيچه منكو - حه سنى هر روم ايتكان شا كغر كى قباحت آورولر ايله زوجه سنى و اولادنى بچ- راتقان زوج دن ، عفت لو خاتون لر فاشنده آرتق و محترم ايدكنده هيچ بر ديانت پرور شبهه ايتماسه كرك .

بو يازوچى لر مشروع اولان حجابكه انكار ايتدك لرى كى بلكه مشروع اولان طلاقه ده شول كوزلرى ايله قارى طر عانلر در بو ايسه الوغ جنابت در بو حقه بن ريم فاشنده مسئول اولماسه م سز نك لقردى لر نك زغه ذره چه ده النفات ايتميه چك من اللهم لا تسلط علينا من لا يرحمنا ديهرك ختم ايدرم .
 عبدالله المعاضى

ايضاح

٣٣ نچى عدد مجله ده امام احسانى جناب لار ينيك بر نچى سؤلنده گى « مين بار ماغانده روسدن بولغان چلمينلر بر مسلمانلر نك حالن بلمايهز ديب شول كوينچه فالدر لر » ديگان سوزينه سوز يالغاب بر آز جمله لر يان مايه

مجبوريه طابام. مذکور بانقه ارنك بر شعبه سنده مينك بر اعضا بولغانلقدن اول حقه بلدكم قدر سوز سويلامك بولدم.

شويله كه: آنده اعضا و چلين بولوب منتخب و صا- يلانمش آلتي كشينك او چاروسى (چلين ملكى كريديت) و باشقه او چارالرين چلين اوبشى (اوبشچى) صاويت ديب اسمله لار.

چلين ميلكى كيريديت ديگان او چارلرى هر اطنه بر او طور و ب آفچه صور او چارغه آفچه طارانلار، هم شولاي اوزارينه مخصوص باشقه اشاريده بولادر.

اما كريديت اوبشى صاويت ديگان او چارلرى هر آيفه بر جيبنوب؛ چلين ميلكى كريديت لرد شونك بولارق آفچه صور اب زايابويت اينسكان كشيرنك زاياولينيه لرن معا كمه و ابصور داييت ايته لار. يعنى بانقدان آفچه صور اب زاياولينيه بيرگان كشيرنك ايموشيستوا و احوال ماليه سينك مقدار و نيگه طور ر اغن اعتبارغه آلوب بانقه دن بىرو قدرن معا كمه فيلارده بروشور يعنى بر كچكنه كتابقه يازوب آفچه صور او چينك قولينه بيره لار: آفچه صو و اوچى شول كتابنك يازلغان يازوى بويىچه آفچه صور ارغه حقلى بولوب طابولدر، ومع ذلك كتابده يازلغان صومه نك بار سنده بىرو لازم بولمايوب آفچه طاراتوچى چلينلار اختيار نده در. آلاز نازناچنى آفچه نك يارن بىر شهده بيره لار يار طيسونغه بيرسه لارده درست در. لىكن بانقه دن آفچه آلورغه شول اوبشى صاويت مجلسى علم و سبب بولدر. نه نه شويله بولغانده آفچه بىرو هايديتندن امام احسانوفده جيتنده قالمماوى آكئاله در. لىكن ۱۹ نچى عدد مجله ده ملا الهام الدين ملاطعاوى اوغلى طرفندن سؤالغه جواب بوله آلا در. چونكه محتاج و كيرك يولمغان كشى بانقه دن آفچه آلورغه مجبوريه طابمايدر. فرض ايكان قطع ايتو، شعر سويلو، اوتنچ اوته و كى تورلى معنى لرده بولوب «لايجوز للمحتاج الاستقراض» ديگانلگى عبارده ده شول اوچنچى معنى مراد بولمولى معلومدر. استقراض ايسه بر آز مده (صروك) اوتكان سوئنده

تولر اوچون مال آفچه صور او بولوب تولو تامينى اوچون قرض صور اوچينك بر مقدار مالغه مالك بو لونك مشروطيتى متصور در. بنام عليته لاشنى مال بول فقيرنك صوئك تولر كه ديب مال و آفچه طور اودوشى كذب محض و مطلق يالغاندر. و اهنذا «يجوز للمفقر» ديولمايوب للمحتاج ديولمشتدر.

ملاظربى قورماچوف، قار اداره بومقاله نى سوز اوز ايتودن عباره بر نرسه نظريه قارىمز.

خاتون آير و مسئله سى

۱۹۰۵ نچى سنه ده بولورغه كيرك بز نك دوست- لرمزدن بىراو - (ملا بالاسى ۱۸ ياشنده) بىر شهر دن گمناز يه ده اوقيقان بىر قز آلدى. قزنك انكاسى قز ينده بولغان اير كئلك لره خاتمه بىرو اوچون بولورغه تيوش، اوزينك اخلاصى او طرغان جلاى ملا بالاسينه قز ين ايتوب بىردى. يورط اوى جهاز همه سن يتكروب - كياو بىرلن قزنى شونده طنچ معبت بىرلن ياشاو كه كر گزوب قويدى. شوشى حاضر لك لرمؤويلر همه سى ايكى آيفه صور ولماسدن بىرينه يتكرديلر. بو قدر سرعت كه بىر ايدراشقان بولساقده فلسفه سون سوئكدن باور كه ديب خيالده بىر تويون تويىناب قويغان ايدك.

بىر نك دوست ديگان كشى، ايسكى مدرسه ده اوقيسه ده آندهغى ياكئالى، آنداغى استعداد اوزى آلقان و گيمنازيه ايدنه نى طابتاب چققان قز دن اون مؤلش آرتق، روسچه بله حاضر گى كون عالى مدرسه لر كه قويغان و اهميت بىرله نورغان فن لردننده خبر سز تو گل ايدى، شوكون مذكور معلوماتى آرقه سنه

اوجيتلك و مترجم لك هم ايتنه. حتى الك ادبي ياز لغان روس رومانلرين توقتاوسز ترجمه ايدوب اوزينك استعدادين اثبات ايتنه.

ئنه شول كشي اوزينه هر جهتدن كفو بولغان خاتونى برلن بزنك نظرده الك چن رفيق و رفيقه لق ايلان ياشار گه تيوش ايدى. آنك عايلهده اوچرى تورغان دولقلر هيچ بولماسقه كيرهك ايدى. لىكن مسئله بتونلاي باشقه، آنك طور مشى شول درجه دهشتلى، شو كون اول ۲۷ ياشنده ايكان باشنده بر دانه گنده قار اصاچى يوق، خاتونن آيرر ايدى بالالرى بار. آير ماسه تورمش امكان درجه سندن اوتكان ديب فرض قىلورغه ممكن.

بر وقت صوغى تصادمزده آكا نيگه فلان ايتميسن نيگه شوندى حر كت كور ستميسون ديب مصلحت بيرگان و عقل صانقان ايدم. اول شو كما توبنك گر جوابنى بىردى.

اير برلن خاتون آراسن فقط شول اير شول خاتون غنبله و آشلى، آشچايتلرنك مصلحتى عقل بيروويده بر تينده اهميت قازانه آلمى ديدى.

مين شوندى صوك آكا هيچ سوز ايتمه دم. شول جواب بو كون وقت عزتهسى باشنده، خاتونلر عقلينه اياروب ياز لغان اوزون بر مقالهنى اوقيقاچ ايسكه نوشدى.

بو مقالهده وقتچىبار، اوزلرينه خاتونلرتلى قويوب بايتاق عقل صانقانلر: معلمنى آلماسقه كيرهك ايدى فلان ايتنسى توگان قىلنسى ديه طوى اوتكاچ دومبر گه بايتاق سفسطه لار سويلانگان.

ميكا قالسه خاتون مسئله سنده هر كم، كيرهك وقتچى، كيرهك دهري، كيرهك دين معيشتچى اولسون. الك آله اوز خصوصيتن اوز اينتيريسن توته.

مثلا كوبدن توگل چاتلاب تورغان بر وقتچى (نكده ابك زور تراگى) اوزينك خاتونن ايسكى بالاسى برلن يوز توبدن بىاردى. شولا يوق ترقى پرورلردن براو.

بيچاره خاتوننى آطا يازوب قالدى. بونلر هيچ برسى وقتده ياز لمارلر. نيهون ؟

اوز كا يار اماغان خاتوننى آير ماسقه تيوش ايكان؛ نى اوچون وقتچى لار قواريينه بيوگان و ابرازاونى كشييلردن، شولسوق وقتچىلر قزلارنى بو طلاب آلتونلر بيره بيره ايروب آلدىلر.

البتة اورام تابطار اوچون ياخود وقت كانتورنده او طورغان كشييلرنك كيفن طلبار اوچون توگل. يه كياوى يار اماغان ياخود قزى يار مغان توتقاندى بال ضرور شريعت قوشه ديب آبرغان.

غرض قىلدىق وقت نك باش مقاله سون يازوچى محترم افندي نك خاتونى، شوندى اشلر اشلاسه، اولده انسانيت ديب كشي اوزندن آفغان سلاگائىنى يالى آلماس ايدى بلكه بو كارچه شريعت برلن مناسبتى از بولاسده حاجت مس قىلغاچ تيز گنه شريعت ديوب يول از لهر گه كر شور ايدى.

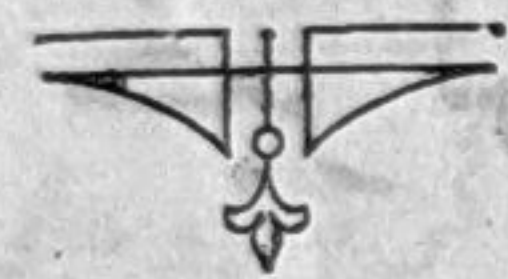
شونك كى دين معيشتچى حضرتده اوزينك مقدس حقوقينه خواجه بولوب خصوصى جيبنده اولان آرزوسينه، موافق بولماغان بر معلمنى آبرغان ايكان آنده ايكى آراغه كروب صوفلورلق قىلوب، اش بتكاچ تل صاتوغه هيچ اورون يوق. شريعت بيرگان مقدس حقوقن اعتبار ايتكان، دين گه انقيادا اشلهگان ايكان، آكا شرعى اش اشليسون ديب بيلانوزور اويات و صوك درجه ابل لك در.

معيشتچى حضرت ۴۰ ياشنده خاتونى دىلوب، ۲۲ ياشك بر معلم گه اويلانگان ايكان آنك نى جنابىتى وار؟ صور اغان بيرگانلر، شاهدلر آلدننده معلمه دن وكالة آلوب اكا تابش رغانلر، شولاى ايتوب شرعى بر اش قىلنوب، برسى اير برسى خاتون بولغان. مرور زمانل هر كمده اوچرى، تورغان او كاپسز لقلر چققانده (وان خفتم شقاق بينهما) الخ ايتى موجبنجه آير لشقانلر. آنى نه انسانيت نه ده اسلاميت عيبلى هيچ برسى عيبل مى. حقيقه بو كا هيچ كم بعث ايدهر گه تيوش توگل. ا گر بز

فلسفه صانان ملت گه «راز و پتیه» بیر مز دیب، ابر برلن خاتون آراسینه کر گانچه ایر خاتون بولغانلرغه آلدان نرهق لزومنچه تربیه و پرور گه دلالت اینساک، اوفوچیلر اوچونده اوزمز اوچونده اهرهك نرسه اشلاگان بولورمز.

بالکلیه «وقت» صحیفه لرنده بحث ایدر گه لایق توگل بن مسئله ایلان، مشتری لرنک باشن ایلاندرودن بیگرهك دیدکچه وظیفه ده حرکت ایدو گه تیوش ایدی. ایر بواغاج خاتوننک وجه شرعیله نلهسه نصل تصرف ایدر. ایر لر لسان قرآن ایلن خاتونلرغه «قوام» آکا مداخله ایتار گه کمنکده حق یوق.

حسن الدین زاده

فیلیه تون

(یتشدیلر)

نعمان ملا شهر گه یاقن بر اولده اقامت ایتکانگه اول هر ایغه بولماسده اوچ آیده بر مرتبه شهر گه کیلوب کیمته. آراب لار شهر نی آراب یوروب قایتقاج شهر خیرارینی صور اشوچی ایددهش ملاسینه. «ای ملا حسبی! شهر حالنی گه صور یسن ایدی» آنده اشلر خراب، سویلهسه غیبت بوله سویلامیم» دیدی. حسبی ملا: - صوگ حضرت، سویلاگان سوزلرک فاسق لرقنده اولسه سویلی بیر، البته سین بره حضرت خصوصنده با خود دیندار بر متقی حقنده اول فلان اول توگان دیب سویلامیسون، فاسقنک حالندن باشقهار صاقلانسون اوچون یا ایسه عبرت آلوب اوزینک ضلالتده اولماوینه تشکر لر اینسون

اوچون سویلیسون، بوامل ایلان سویلار گه یاری دیکان سوزلر بار ایچ، یه سویله ئلی، نیلر بار؟ کملرنی کوردک؟

ن- ملا حسبی مین عمادینی کور گمان ایدم اول شوندی ناعسفی حاللر بیان ایتدیکه چن مسلمان کشی جغلامی توزماس.

ح- یه یه فی بار صوگ؟ زهار سویله ایدی.

ن- تگی بیچاره... نک روسچه اوقی تورغان یتکان قزلری بار ایکان. شول قزلرنک برسی افراط درجه دیانتسزلنک شو کون بر روس جیگتنه محبت قویب اور صقه کیاو گه چغام دیب یوری ایکان.

حاضر آنک یوروگان ایددهشلری هیسج برسی مسلمان توگل ایمش، تیک بر کون نرسه در صانتقنده یارطی دینلی اسطودینت برلن، خاوقده او طرغانلرین برکشی کورگان بولسه ده، اول اسطودینت آغاندن قالغاننی غنه یالاب یوری دیلر. اصلده آکا ئلاکماس دیب سویلیلر ایمش.

ح- استغفر الله. الیهی اوزک امان قیل بو بدخت لر بیگرهك آرتق کیتکان لر، اول قدر قیلانش چیت ملتارده یوق لاباصا، منه حضرت منه ایدی! بواشلر، باریده تگی مصلارنک یتکزگان ثمره لری، شولارنک اول بیچاره لرغه قاتناشولری، بتون فسلسرینه اویات، دنیا و آخرت آنلر، ذلت عظمای کیمتره ایدی. یوقسه تگی بیچاره صوفیغنه کشی ایدی.

ن- مین عماد یغده ایتدم: منه دیم حاضر تگی دینسون. لرنک قویوب اوسترگان ضلالت یمشاری اولگوردی. یتشدیلر دیدم. عمادده شولای شول دیب قویدی. اول تگی لر مسلسگنده بولغانلرنک همه سن دینسزلر دی، غسل یوق نماز روزه دین توتو یوق. باریده جهنم کیساویدی. ئلی ئله کملرنک قزین آطار آلوب نابزدنیک لر یاللاب آلتهمشار صومغه ایبارلر آلوب آطده یورر گه اویرانه دیب سویلادی، اسمی خاطر مدن چقدی. اولده بیلگای ایدی، آطده

پورر گه جگت لر آرتندن يورو اوچون حاضرانده يوقسه اط موب جهنم گه باراسنى.

ح - «لعن الله الفروج على السروج» نى بلميلر در شول.

ن - سبن ايتمشلى فاسقلر نك فسقنى سوبيللاو غيبت بولماسه كيرهك.

ئلى ئلله كملر نك خاتونارينك آوزين اوپسكان كشى برلن، معلوم كشى حاضر ترقى سوه لر نك تلبتكله لوين بر قلاچاق تل برلن ياليلردى.

ح - آلاى ايسه اوبشور گه ينه دن ايركنايگان ايكان. صوك اول جديدلر پويى نك، بد مذهب لر مجله سينه يازشور غه كره دېرگان لر ايدى تو گلدى؟ ئلى كرمگانى؟ اما صوك صوك رساله ترتيب ايدوب مرحوم بابك غيبتن صاندر وينه سبب بولوينه آچو- لاندمد. اگر محرر بولسه م قزانده دينسوزلر طرفندن چغارله تورغان صوللر مجله سينه، ئلله نيلر يازوب بترر ايدم.

ن - ملا حسبي انسى شولاي ايندى ئلى بيت آنده قارغاليلر ايتمشلى «سك» لر گه تقليدا يكشنبه درسلى آچماقچى بولوب يوريلر، تگى صرا خانه لر يابلغاچ آنده يازلوچى لر كوب بولور ديلر. آچوچى- لر غه داخود شبايا.....

شول قارطلر اوچون مدرسهلرينه اوچ آر شين بوينه بولمه صاين بر قارا تاقتايصاتب قويغاچ تاقتالرينه بر حديث يازوب استقبال اوچون اوقوگز ديب باشل معنى بيروب قويغان لر ين ايشتدم.

آندن صوك، اوى صاينده، مدرسهلر گه چاقروبده اون سيگز باشلك قزلرنى امتحان قيلور غه ياصالغان معلملر صانفانى توزادى بيت! درست بولسه شو- لر نك پالتيقه سن صفر قارت سيزوب صودفا بېرمكچى ايكان. سفر قارت سوبلاوينه كوره آنده، معلملر ايلان قزار آراسين كيلشدر و اوچون اوراملرده سبولوب يورى تورغان بر معلمه نى ده آراغه كر- نكان لر. اگر معلمه كرماسه حضرتلاردن بررسى نك

آبصطايين صورامقچى بولغانلر. شولاي ايتوب معلوم بولغان ياوز عهالمرين يولغه صالوب، بتون شهر قزل- لر ين امتحان قيلور غه كرمكچى لر ايكان. ئلى بو بيده ده شوندى امتحانچى لر بولغان ايدى ايچ، مونكده نق شول توسلى قزلر نك باشن ايلاندره كوكلن بولغاندره تورغان امتحان لر ايتمكچى لر ايش، الله صافلاسون يمشلر يمتشدى تورلى نرسهلر بولور، اليهى امت محمدي شوندى فاحش اشلردن اوزى صافلاسون! زارى

تورلى خبرلر

مدافعه محترم صادق حضرت عثمانى نك) ميرال- پولسكى طرفندن نشر ايدلگان «اسلام ضررينه» نام رساله گه يازلغان مدافعه اسملى رديه سينه سينز- ورنى كاميتت طرفندن آريست صالندى.

رساله «دين و معيشت» مطبعه سنده باصلغان ايدى. اسلام ضررينه رساله سى آطلاش امامى محمد ذاكر خيرى طرفندن ترجمه ايدلب صادق حضرت رساله نى شول ترجمه آرقه لى آكلاب، افتاعى دليللر يازمش ايدى.

قزان - ياشلردن بر طايفه اولگان اوچ كشى گه خاطره ياصيمز ديب «هيكل ياصاو مسئلسى قوزغاتب تورهلر.

مرحوم شهاب حضرت نك صورتن طاشدن ياصاب صاندرال. باشلاغاچده تقوا بر امام نك حرميتى برلن فتوا بېرگان ايدى.

شول وقت باشقه اماملر اول حقه لم ميم ديهاديلر. دينه ز گه وشارع اكرم نك حديث شريفلرينه اعتبار ايت وچى لر بولاشنك درست تو گل ايكن منبرلردن سوبلاگانده فايده دن خالى بولماس ايدى.

خصوصاً قزان اماملری بو حقه بر ازدن سلف
بولدن بارسهلر بوندى حلال بولمغان اشلر گه تشبث
ايدوچى لر بولماس ايدى ديب بلام. عبدالله

زاپاصدهغى عسکر اماملر حقنده

اورال اوبلاستى ايلك قالاسى ياننده مصطاي
استانينسيهسى كچكنه مصطاي (ايز مايلوؤسكى) اولان
امام عصمة الله بن حميد الله احمد صفين افندى يازا:
«بزنك ؤويصقاده اوچ كشى اوقازلى امام و مؤذن
بولغانلارى حالده صوغشقه آلنديلر. نيقدر عريضة
بيروب قاراساق ده وظيفه من باشنده قالورغه ممكن
بولمادى. گوبير ناطورده: « ۱۲ نچى يل زاقونندن
بزنك اورال اوبلاستى مستثنى» ديب جواب قايتاردى
حاضر بزن صوغش ميداننده من شول مسئله حقنده
ايضاح يازوب بلدرسا كز، روحانى باشلقسى قالغان
محل اهالييسى شوگما قاراب بر چاره سيني كوررلر.
بزنى آزاد ايتمه سهلرده موقت بولسه ده اولر يينه
روحانى باشلق تعيين ايتوب طوررلر ايدى.»

II

صار اتف گو بر ناسى حوالين اوبازى شيق ؤولصتى
ايسه ماصتاق اولى زك ۶ نچى محل مؤذن شاه اعظم
افندى سليمانى يازا:

مسلمان روحانيلىرى موبليز اتسيه اعلان قىلنو ايله
هادى كشيلىر رهنندن خدمتكه آلانغانلر ايدى. آخر دن
بعضسى زك اسبورنى پونقت دن، بعضسى زك صوغش
صفينه بيارلىگانى آكلاشلوب كبرى قايتارلغانلقلرى
ايشنلدى. اما بز، نى ايچوندر، اوقاز من قولم زده
بولغانى حالده آزاد ايتولمه دك محل من مؤذنسز قالدى.
حاضر صوغشده يار الانوب مسكاو گه قايتارلدى،
باخروشين يورطنده باطامن حاله زنى قايفر توچيلر
بولسه آدر يسهز بويلدر.

Москва, М. Г. О. В. Алек.-Смол. госпиталь, д. Бахрушину.

«وقت»: - زاپاصدهغى امام و مؤذنلر زك عسکر
خدمتندن معاف بولولارى حقندهغى « ۱۲ نچى يل ۲۳

اييون زاقونى» بتون روسيه سامانلرى ايچون عامدر.
اول زاقوق بوينچه دوخاونى صابر ايتمه امتحان قىلنوب
گوبرنا (يا اوبلاست) محكمهسى طرفندن تصديق
ايتلوب قولينه اوقاز بيارلىگان امام و مؤذنلر نك هر
قايسى بلا استثنا عسكى خدمتدن آزاد ايتولرلر.
بزنك ايچون «ؤوينسكى پوؤبناست» حقنده اوصطافى
نك ۷۹ نچى ماده سينه و ۱۹۱۲ نچى يل پادشاه حضر تلىرى،
طرفندن تصديق ايتولگان « ۲۳ نچى اييون زاقونى»
نك ۴۶ نچى ماده سينه ۴ نچى پونقت ب. ليترسينه
مراجعت ايتلور گه تيوش زاقون مادهسى نك عبارسى
اوشبودر:

Въ законахъ относительно воинской повинно-
сти Магометанскаго духовенства ясно и катего-
рически говорится: „Освобождаются отъ воин-
ской повинности утвержденные подлежащею пра-
вительственною властью, согласно установлен-
нымъ въ законѣ штатамъ: а) лица высшаго
Магометанскаго духовенства (Св. Зак. т. XI уст.
Ин. Испов. из. 1896 г. ст. ст. 1352 и 1416.)
и б) изъ числа приходскаго духовенства по ок-
ругамъ таврическаго духовнаго правленія и Орен-
бургскаго духовнаго собранія (Уст. Ин. Испов.
ст. ст. 1356 и 1416)-хатыпы, имамы и муллы,
а также маязины, избранные на эту должность
въ возрaстѣ не моложѣ 22-хъ лѣтъ (Ст. 46 п 4
всего закона о воинской повинности, Высочай-
ше утвержденнаго 23 Юня 1912 г. и опубли-
кованнаго въ Собр. узакон. 1912 г ст. 1197).
О томъ же ст. 97 (съ дополненіями) Устава о
гоивской повинности (Св. Зак. т. IV. изд. 1897).

“وقت”

خارجى خبرلر
آوروپا صوغشى

موندن بر نيچه وقتلر مقدم، بزنك له نيه سالر
آراسنده ؤارشاو ايوان غورود بولنده باشلانغان
صوغش، بوتيرده ئنيگه قدر بولغان صوغشلر نك ايئ
بيوگيدر. بو صوغشده هر ايكى طرفدن ميليونلر چه،
عسکر صوغشقه قاتناشدى صوغش صفى ده بر نيچه.
يوز چاقلر ملرغه سوزولدى. نيه سالر بو صوغشقه برك
نق حاضرلنديلر. آلا ر بوضوغشده اولر يلك موفقيت

قازاناچقلىرىنىڭ وپولشەنىڭ پايتختى بولغان وارشاونى
آلاچقلىرىنىڭ كامىل اوشانغانلىرى ايدى . لىكىن نىمىسلىرنىڭ
بو فكري بوشقە چەدى .

سردار اكرم اشتاينىڭ رىسەي خبەرىنىڭ كۆرە
ۋارشاون يولنىدە پېلېتسە نەرىدىڭ شىمالىغا بولغان نىمىس
عسكىرى پوسگورتلىگان ، آنلار تامام چېگنە باشلاغانلىرى
وچېگنولرنىڭ ھامان دوام ايتەلەر ، پېلېتسەنىڭ جەنۇبىنىڭ
كازىنىس تېرەسەندە گى عسكىرمىز ۸ اوكتابردە مو -
فېتىلرگە ئائىل بولغانلىرى . ايۋان غورود الېكساندرىيە
يوللارنىدە گېرمانىيە و اوسترىيا عسكىرلىرىنىڭ چېسىگە
باشلاغانلىقلىرى بلىنگان . ايۋان غورود كرىپستلرنىڭ
و كوپلرگە نىمىسلىرنىڭ آغىر توپلارنىڭ اتولارى ارتق
ضرر ايتە آلمانغان . بانەكس ايۋان غورود كرىپستلدىن
آطلغان بىراقىن آلا طورغان توپلار نىمىسلىرگە زور
تلفات بىردىر گانلار .

غالىتسىيەدە قزو صوغشلىرى بارا . پېرىمېشلى بىلە
ويسلا آراسىدە بولغان بىرلەردە تجاوز وقتىدە ۳۰۰
اېنتسەر بىلە ۲۰۰۰ مالدات اسىر و كوپ پولېمىتلىرى
آلتغان . پېرىمېشنىڭ جەنۇب طرفىدە بىزنىڭ ھەركەتمىز
موقىت بىلە كىنگايە بارا .

گېرمانىيالىلرنىڭ پىلانلىرى ، بىزنىڭ عسكىرنىڭ اولڭ
قانائەتە ضربه يالساغاندىن سوڭ عسكىرمىزنىڭ يان طرفىدە
چەت بولغان اېكان ، لىكىن اول آڭا موفىق بولمادى .
آننىڭ پىلانى بەرلىدى . بو بىوك صوغشە بىز غالىب
بولوب چەتلىق . گېرمانىيالىلر شولاي چېگنولرنىڭ دوام
ايتوب بىزنىڭ بىردىن چەتلىرى . اول وقت صوغش
مېدانىدە پروسىيە حدودىدە كۆچەر .

[Faint, mostly illegible handwritten text in the left column, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

آنداین صافسزاق لر آزغنه بر فائدهنی اویلاب افکار عامهنی بواغاتوغه خدمت بولوب کورینوی ده ممکنر بزنگ مسلمان ودین قرداش لر مزگه صمیمی ایتنه تورغان سوز لر مز شواغنه بو صوغش وطن صوغشی بو صوغشده مجروح توشکان کشیلار وطنمزغه هجوم ایتوچی وراحتلر مزی بوزوچی دشمانلر مزی طرفندن جراثنگان کشیلر در. بونلرغه هر وجهدن مرحمت وشفقت گورسه تو تیوشیلر. شفقت کور - ستوچیلر اوز قیللر نی کورسته لر. اما حکومت مز ایسه بو شفقت لر نی شفقت بواغان ایچونگنه قبول ایتسه ایتنه در. یوقسه بر نیچه یل صوغش بولسه ده حکومت مز هیچ اهانه سز آلوب بار رلق در جهده بایدر.

عید اوقو مسئلهسی

بر یعیغنه زور مجلسک فارغالی ننگ بعض اماملری حاضر اولدیغی حالده قربان عیدنی قایو کون اوقو مسئلهسی میدانغه چقدی. اورنبورغ اماملر ندن برسی قارغالی امامندن: آی خبرلری یوقمی؟ عیدنی قایو کون اوقماچی بولوب توراسز « دیب صور اوینه قارش قارغالی امامی بلا تردد ولا فتور» جمعه کون اوقورعه بز قارغالی اماملری کلا قرار ویردوک» دیدی.

اورنبورغ اماملرینک «دیلگن نی نرسه؟» دیب سؤالرینه قارشو «ایلر نی علی التشابک بر سن ۲۹ و دیگر نی اوتوز دن حساب قیلغانک شول کونگه توغری کیله» دیب جواب بیردی. اورنبورغ اماملری «(ولا اعتبار بقول الموقنین) دیگر سوز کتب فقهیه ده آچق بیان قیلنغان بیت» دیبسه لرده سوز کامل اوز و اوب بنمادی. یعنی عوام خلقی ده آکلارلق درجه گه کیلمدی. ایکنچی ییاق بولامه دن «عید نی کون بوله ایکان؟» دیب صور اتدیلر جوابده قارغالیلر جمعه اورنبورغلیلر شنبه اوقیلر دیوالدی. بو جواب بعض بر عامیلر نک خوشنه کیلمگان بو- لورعه کرک که معلوم عامی ننگ «بوملار دیننی مسخره

اورنبورغ خبرلری

مجله اوقوچی لر مزی و دیانت اهلینی عامه، عید قربان حالولیله تبریک ایدرک، دین و دیانت ده ثبات و استقامتله بوندن سو گده کوب عیدلر کورر گه موفق اولمالرینی جناب حقن خالصانه تمنی و نیار ایدرز هیئت اداره

چماشیرچی لر - وقت ننگ اوتکان نومر لر نک جمعیت طرفندن مجروح لر گه یاردم مسئله لر نی قار او اوچون تعیین ایدلگان کامسیه ۱۲ نچی او کتابر ده چماشیر کونی یاصامقچی لر ایدی

بواش بیوک دایره لر طرفندن منع ایدلگان دیب ایشندک - غیر

اداره

واقعا مجروحلر گه اعانه و یاردم اینو دیانته و عقلانیوشلی و کرکلی بر اشدر شولایده بولسه آنداین اشلر نی عقل و فکر صرف ایدوب عاقبتن آخرن اویلاب برقی اشلر گه تیوشلی در عوام خلقی نک فکرن چوالتردای قوتلی و بای حکو ز گه نقصیه بولوردای اشلر دن صاقلانو تیوشیلر

ایته ار « دیب (آغاز ایچندن رک سویله نگاننی) بعض
 بر باش ملالرمز مجلس نهایتنده عموم اماملرغه لسان
 تاثر ایله سویله دی. وعاضر علمانک عامیسه گه جواب
 بیرولرنی اوتندی. اورنبورغ علمالری عموم « بز نك
 شنبه دن اول اوقورغه شرعی بولغان دلیلن یوق .
 شوگه کوره بز عیدنی شنبه اوقورغه قرار بیردك
 قارغالی ملالری حساب ایله اوقیلر ایگان انی بز دلیل
 شرعی دیب ایته آلمایمز . دیب جواب بیردیلمز .
 بعض ملالر عامی نك تربیه دن طیش سوزینه « شریعت
 دیننی مسخره قیلوچی نی کافر دیب ایته . بزنی کافر لیککه
 چغار مانچی بولاسنمنی » دیب پروتیسست ده بیر دیلمز .

بز نك بیلامزده عامی آتالغان کشیک علمالر آراسنه
 کروب قیصلوی خصوصاً دینی وعالی الخصوص علمانک
 اوز رائیلرینه طابشر اغان بر مسئله ده آنلرغه بو قدر
 قاطی سوز ایتوی بیوک گناهدر (من اهان عالما . . .)
 حدیث شریفی بو کشیکه بیک زور قورقنچ کورسته در .
 بو حدیث بر گنه عالمنی اهانت قیلوچی غه بو قدر
 قورقنچ کورسته حالبوکه بو کشی بتون اورنبورغ
 ملالرینی اهانت کنه توگل بوسوزی ایله اول آنلرغه
 بیگراک قورقنچلی اش اسناد قیلغان بولدر .

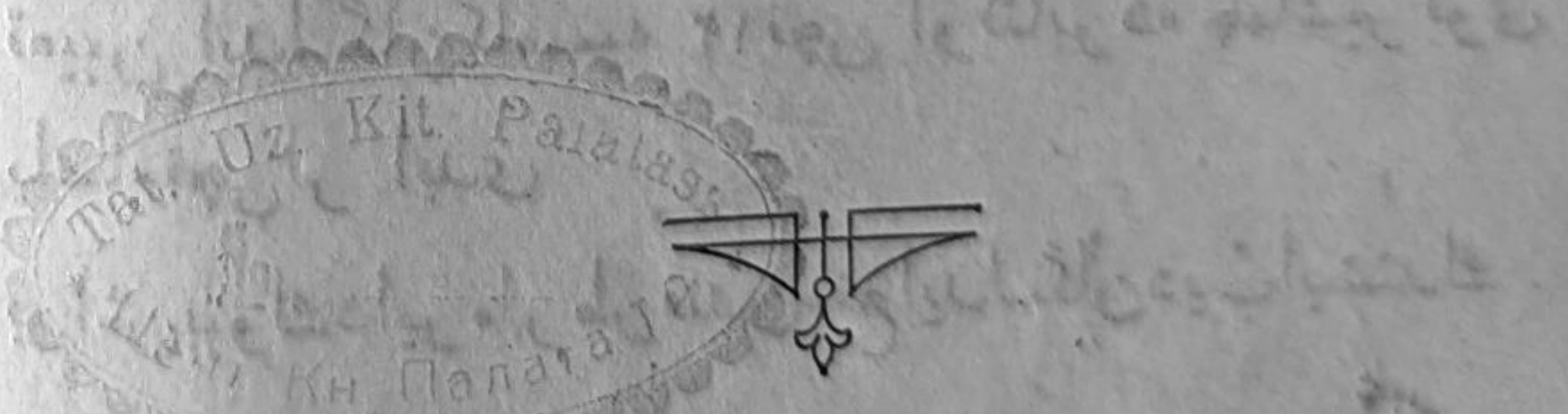
شرع شریف حکم مسئله سنی قاضی لر (بز نك دیار مر
 ده اماملر) غه طابشر هدر . قاضی بولغان کشی اوزینک
 کوکلی قناعت ایتار لک بر دلیل بولغانده غنه حکم قیله
 آلا در . هیچ دلیل سنز ، یاخود کوکلی قناعت ایتماسک
 سوزار گه قاراب حکم ایتسه اوزی گناهلای الله قاشنه
 اوزی مسئول بولادر . شو حالده بر عامی نك گنه توگل
 ایگ برنجی عالمنک ده قاضیلرعه هجوم قیلورغه حق
 یوقدر .

اوشبو مسئله ده قارغالی اماملرینک آشغولرینه ده
 تاسفی ایتدی اوتوب بولدی . خصوصاً مونداین عمومگه
 متعلق فتنه چغوی ملحوظ بولغان مسئله ارده اطراف
 علماسنه طائشدهی آنلرنک فکرلرن صوراونی ایسکه ده
 توشورمی بیگلرلورلی حقیقه موجب تاسفی و بادی
 تفرق بز اشدر . بو بیت فربان عیسدی . آنی بر

کون کیچکدر گانده هیچ بر محذور یاخود قورقنچلی
 بر اش یوقدر : عموم کتب فقهیه نك دیور لک خلافته
 حرکت قیلوب حساب ایله عمل قیلهرق مسلمانلر آراسینه
 تفریقه توشور و فتنه اویغاتونک گناه سنی بر دفعه گنه
 بولسون اویلاب قار او تیوشلی ایدی .

شوشندای عامیلر « اورنبورغ ملالری قارغالی
 ملالرینه ایبار سه لرنی بولور ایدی ؟ آنلر اورنبورغ
 ملالری قدر شریعتنی بلهیلر منی ؟ » دیب ده ایتور لر .
 لکن بوسوز نه ایگی عامی لک جاهل لکدن ایتوله تورغان
 سوز در . اورنبورغ اماملرینک دلیللری رؤیت یاخود
 تکمیل بولغانغه کوره بودلیل قارغالی اماملرینه ده دلیل
 بولدر . چونکه هیچ بر کتابده رؤیت یاخود تکمیل
 اعتبار ایتلماس دیگان سوز یوقدر . اما قارغالی امام
 لرینک دلیللری حساب بولغانغه کوره آنلرنک بودلیل
 لری اورنبورغ اماملرینه هیچ بر دلیل بوله آلمی .
 چونکه بک معتبر کتابلر مزده حسابقه منجم سوزینه
 موقت سوزینه اعتبار ایتلماس دیگان سوز بک کوبدر .
 اورنبورغ اماملری دینی کتابلر مز نك سوزلرینه ایبار
 گانلکلرندن قارغالی اماملرینک سوزلرنی دلیللرنی
 کتب معتبره فقهیه گه خلاف دیب طانیبار وشولای دیب
 بیاهلر ،

ایندی تیگی عامینک اورنبورغ اماملرندن رضالق
 صوراب سوزندن توبه ایتونی دیانت و دین فرداشلیگی
 نامنه توصیه ایدوب ختم کلام ایته بز .

ناشری محمدولی بن عبدالغنی حسینف
 Издатель Мухамедвалий Хусиновъ
 محرری فیض خان داودف .
 Отсвенный Редакторъ Ф. Даутовъ.
 Тип. журнала „Динъ ва Магишеть“ Оренбургъ